

la Sentència), ja que poden arribar-se a interpretacions diferents segons se citi la versió castellana o catalana de l'article 149.1.19. El Tribunal no considera prevalent la interpretació literal d'acord amb la versió catalana, sense entrar a debatre quina versió ha de prevaler, ja que el Tribunal basa la seva argumentació en una interpretació sistemàtica i abandona la literal.

2. TRIBUNAL SUPREM I DIRECCIÓ GENERAL DE REGISTRES I NOTARIAT

Jaume VERNET I LLOBET

Professor titular de Dret constitucional
de la Facultat de Ciències Jurídiques (Tarragona)
de la Universitat Rovira i Virgili

Eva PONS I PARERA

Professora de Dret constitucional
de la Universitat de Barcelona

Les sentències ressenyades per aquest número de la REVISTA DE LENGUA I DRET corresponen al període juliol 1991-desembre de 1991. En aquest lapse de temps hem localitzat quatre sentències i una resolució de la DGRN que poden tenir interès per als estudiosos del dret lingüístic.

Sentència del Tribunal Suprem, de 8 de juliol de 1991, sala 3a. secció 7a. Ponent: Vicente Conde Martín de Hijas. Rep. Aranzadi, núm. 5452 de 1991.

El Tribunal Suprem desestima l'apel·lació promoguda contra la resolució de l'Audiència Territorial de Pamplona que declarava conforme a dret l'acord de la Diputació Foral de Guipúscoa de convocatòria d'una plaça d'auxiliar químic administratiu. La base 6ª establia com a exercici obligatori i eliminadori de la fase d'oposició una prova sobre el coneixement de l'euskera. Es tracta d'una sentència molt destacable, tant per l'acceptació d'una prova de caràcter obligatori i eliminadori —l'únic precedent és la Sentència del Tribunal Suprem, de 20 de novembre de 1989, Rep. Ar. núm. 8311, que delimitava l'exigència en funció del principi de proporcionalitat i de l'especial posició de responsabilitat de la plaça convocada (vegeu-ne el comentari a REVISTA DE LENGUA I DRET, núm. 15)— com pel raonament jurídic que aboca a aquesta conclusió. Podríem afir-

mar que constitueix la primera sentència que reconeix la possibilitat d'exigir el coneixement de la llengua basca per accedir a la funció pública en aquesta comunitat autònoma quan previsiblement el lloc de treball requereixi relacionar-se amb ciutadans de parla basca. Aquesta és l'única particularitat que qualificaria l'especial naturalesa del lloc de treball, constantment al·ludida per justificar la diferència de tractament.

La impugnació de l'advocat de l'Estat es desglossa en tres motius: la incorrecció formal de la sentència en supeditar l'eficàcia de la seva part dispositiva a una determinada interpretació, la manca de definició prèvia de l'exigència lingüística inherent a la plaça convocada, en segon terme i, en tercer lloc, el caràcter discriminatori de l'exercici d'euskera, derivat de la seva obligatorietat. La línia argumental del Tribunal Suprem, basada en l'anàlisi de la Llei bàsica de normalització de l'ús de l'euskera i la jurisprudència constitucional, li permet rebatre els plantejaments del representant de l'Estat. En aquest sentit, cal destacar la utilització del criteri interpretatiu de raonabilitat per justificar la necessitat de conèixer la llengua territorial, com també la negativa a enjudiciar la legalitat de les disposicions des de la presumpció d'una posterior aplicació abusiva o fraudulenta. També subratllaríem el pes decisiu atorgat al dret de l'administrat a ser atès en la seva llengua, dret que ja va ésser considerat com a conseqüència lògica de la cooficialitat per la Sentència del Tribunal Constitucional 82/86, de 26 de juny; sobre la Llei de normalització de l'ús de l'euskera (FJ 8).

En relació al primer motiu, i eludint ara qüestions estrictament processals, la sala entén que la interpretació de la base primera —en la qual la Diputació es reservava el dret de trasllat del funcionari que guanyés la plaça—, fixada per la sentència d'instància per tal d'evitar la discriminació que es produiria en ser traslladat a un altre lloc de treball sense la mateixa vinculació amb el coneixement de l'euskera, no condiciona la legalitat de la base sisena. Per al Tribunal *«la respuesta negativa se impone, pues el hecho de que en un momento posterior al ingreso en la plaza para la que se exige el conocimiento del euskera, pueda ejercitarse por la Administración recurrida un ius variandi, y que en la eventual nueva situación no se dé la necesidad existente en el momento del ingreso, e incluso el riesgo teórico de abusos, no basten para eliminar la necesidad real del conocimiento del euskera en la plaza objeto de la convocatoria»*. La conclusió contrària del lletrat de l'Estat només es podria sostenir *«en el caso hipotético de que se hubiera alegado y probado que el objetivo de la Administración demandada, al formular la base 1.ª, hubiera sido el abrir abusivamente un portillo para canalizar a puestos, no necesitados del conocimiento del euskera,*

a funcionarios reclutados con esa exigencia, a través de una plaza inicial, en la que existiese la necesidad de conocerlo, utilizando así esta plaza como pretexto para una discriminación por el idioma...». D'aquest plantejament podria deduir-se que a Euskadi o a les altres comunitats autònomes amb dues llengües oficials no és imprescindible el coneixement dels idiomes declarats oficials en determinats llocs de l'Administració, quan aquesta pot actuar vàlidament en qualsevol de les llengües oficials.

També és denegada la necessitat, que el recurrent deriva «*por pura lógica*» de l'art. 14.2 de la Llei bàsica de normalització de l'ús de l'euskera, que la determinació de les places per a les quals és preceptiu el coneixement d'ambdues llengües oficials s'hagi d'establir per un acte o disposició anterior a la convocatòria. Ara bé, el Tribunal no construeix una doctrina general sobre el tema (l'evolució d'aquesta polèmica es pot seguir en els comentaris inclosos en els núm. 14 i 15 d'aquesta revista, relatius a les sentències del Tribunal Suprem de 16 de maig de 1989, Rep. Ar. 3.698, i de 20 de novembre de 1989, Rep. Ar. 8.311) i fonamenta la seva decisió en la naturalesa especial i singular de la plaça convocada i en el caràcter prevalent de l'interès dels ciutadans a ser atesos en la seva pròpia llengua, que s'imposa a l'eventual perjudici dels opositors pel desconeixement d'aquesta exigència. Per la significació d'aquest gir jurisprudencial reproduïm el fonament jurídic que recull la posició del Tribunal:

«QUINTO. — *En cuanto a las alegaciones de que «por pura lógica» el ejercicio por los poderes públicos de la facultad establecida en el art. 14.2 de la Ley autonómica de normalización del uso del euskera, de determinar las plazas para las que es preceptivo el conocimiento de ambos idiomas (castellano y euskera), exige un acto o disposición anterior a la convocatoria, y que de lo contrario se causa perjuicio a los opositores, debe indicarse que no se advierte el imperativo de lógica que la apelante da por sentado, siendo igualmente conforme a la lógica tanto una descripción apriorística de los puestos, desconectada de la convocatoria para su provisión, como una determinación concreta de la necesidad del conocimiento de ambos idiomas con ocasión de la provisión de cada plaza; ambos medios de determinación de dicha necesidad caben en el art. 14.2 de la ley citada, estimándose por la Sala en exceso expeditiva la apelación a las exigencias de la "pura lógica", para introducir un recorte en la interpretación y aplicación del referido precepto.*

«*La Sala no ignora que una interpretación tal se ha sostenido por este Tribunal en la sentencia alegada por la apelante; mas posteriores sentencias del mismo —SSTS de 24 de noviembre de 1989, 16 de abril y 20 de noviembre de 1990 (R. 4.978 y 8.723) y 22 de enero de 1991 (R. 329)— se han*

apartado de dicha interpretación, aceptando la legalidad de convocatorias de sentido similar a la actual.

»Y por lo que hace al eventual perjuicio de los opositores, debe señalarse con la apelada que no es ése el valor a tener en cuenta, sino el interés de los ciudadanos a ser atendidos en su propio idioma, como señala la sentencia del Tribunal Constitucional de 26 de junio de 1986 y este mismo Tribunal Supremo en sentencias posteriores a aquélla (por resumirlas en una: STS de 16 de abril de 1991, ya citada antes), ello aparte de que, nuevamente con la apelada, el argumento que rechazamos no sea eficaz en relación con el ingreso en una plaza especial y singularizada, respecto del que no es creíble que puedan existir opositores en preparación antes de la convocatoria, sujetos de un eventual perjuicio, que, en cualquier caso, estaría perfectamente justificado».

Com ja hem assenyalat, el Tribunal Suprem confirma la resolució de l'Audiència que admetia la inclusió d'un exercici obligatori i eliminatori d'euskera. El darrer fonament de dret segueix substancialment l'argumentació de la sentència d'instància, la qual justificava l'exigència impugnada per la necessària relació amb persones que, segons un estudi previ, tenien l'euskera com a llengua materna. Prevalia d'aquesta manera el dret de l'administrat a ésser atès en el seu idioma.

«F.J. SEXTO. — Finalmente, en cuanto a la insistencia del Abogado del Estado en el carácter discriminatorio de la exigencia del conocimiento del euskera, debe significarse que no se ha desvirtuado, ni siquiera intentado desvirtuar, el razonamiento básico de la sentencia sobre la necesidad de ese conocimiento para el desempeño del puesto al que se refiere la convocatoria, a partir de cuya necesidad existe un motivo objetivo y razonable, para fundar lo que dicha exigencia pudiera tener de mayor carga para los castellano-parlantes, sin incidir en discriminación vedada.

»Acreditada la necesidad aludida, para lo que es determinante el muy riguroso previo a la convocatoria, y el hecho de que la población a atender en el puesto, al que ésta se refiere, sea vasco-parlante en una proporción de un 60 a un 80 por ciento, la aplicación al caso del art. 14.2 de la Ley de normalización lingüística de reiterada cita, presta cobertura indiscutible a la base impugnada, siendo además elemento a destacar el del peso relativo de la puntuación referente al conocimiento del euskera en el conjunto de la oposición.

»De nuevo la Sala debe manifestar que no desconoce la doctrina de las sentencias invocadas por la apelante, que entendieron que la exigencia de conocimiento del euskera sólo podía admitirse como mérito, pero no como requisito obligatorio de las convocatorias; mas esa doctrina está rectificada en sentencias posteriores de la Sala, que ya se citaron a otros efectos (ssts de 24 de noviembre de 1989, 16 de abril y 20 de noviembre de 1990 y 22 de enero de 1991) y a cuya última doctrina procede que nos atengamos aquí.

»Se impone por todo lo expuesto la desestimación del recurso de apelación.»

En principi, sembla que l'aplicació del criteri interpretatiu de raonabilitat —la necessitat de conèixer l'euskera per al correcte desenvolupament del lloc de treball és un motiu raonable que justificaria unes exigències específiques sense incórrer en discriminació— és suficient per considerar ajustada al règim de cooficialitat la base 6.ª de la convocatòria. No obstant això, i potser influït per les al·legacions de la Diputació Foral (que destacava que només s'exigien 2,5 punts per aprovar sobre un màxim de 5, igual que en els dos exercicis restants on calia assolir una puntuació de 5 sobre 10) el Tribunal no omet la referència proporcional, i remarca la reduïda importància que s'atribueix a la capacitació lingüística respecte de la puntuació total per justificar la introducció d'aquest requisit.

Sentència del Tribunal Suprem, de 18 de juliol de 1991, sala 3a. secció 7a. Ponent: Enrique Cáncer Lalane. Rep. Ar. 5.607 de 1991.

El conflicte que se sotmet al Tribunal Suprem per la Generalitat Valenciana fa referència al dret a l'educació i al principi d'igualtat en relació a la qüestió lingüística. Un grup de pares d'alumnes d'un institut de Benidorm on algunes assignatures s'imparteixen exclusivament en català van interposar recurs pel procediment de la Llei 62/78, al·legant la vulneració dels drets reconeguts als articles 14 i 27 de la Constitució. L'Audiència Territorial de València estima les pretensions dels recurrents i declara la inconstitucionalitat de les alternatives que s'oferien als afectats per tal de preservar els seus drets.

El Tribunal Suprem revoca la sentència apel·lada basant-se en la doctrina constitucional que s'imposa a partir de la Sentència del Tribunal Constitucional 195/1989, de 27 de novembre (vegeu-ne el comentari a REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 16, pàg. 305 a 307). En aquest sentit, recorda que el dret a l'educació reconegut a l'art. 27 de la Constitució no inclou el dret dels pares que els seus fills rebin l'educació en la llengua

de preferència dels seus progenitors en el centre públic de la seva elecció; dret que tampoc no resulta de la seva connexió amb el principi d'igualtat. Aquesta apreciació es complementa amb l'al·lusió a la natural limitació de mitjans materials i humans que *«hace lógicamente inviable una conjunción plena entre el aspecto de libertad de uso del castellano y el contenido prestacional del (derecho) de educación que permitiera que, como aquí pretenden los recurrentes, cada alumno pudiera tener garantizado, en todo momento, y en cada centro público de elección, la recepción de la enseñanza en el idioma oficial escogido»* (fonament jurídic quart). També mostra el seu desacord amb l'argument principal de la sentència d'instància i assenyalava que les opcions ofertes als alumnes (desplaçament gratuït a d'altres centres de la mateixa àrea, canvi de grup o de línia, tractament personalitzat i material didàctic, exàmens en la llengua escollida, etc.) limiten els efectes discriminatoris.

Per altra part, l'argumentació del Tribunal ofereix elements positius quan pondera la necessitat de normalitzar l'ús del català. Així, en el fonament jurídic quart, disposa que *«el valenciano, que es idioma cooficial, y que por mandato estatutario (...) —art. 7.º— tiene garantizado el uso normal, tal circunstancia obliga a que en los centros docentes de la Comunidad deba programarse la enseñanza para ajustar el uso de esas lenguas cooficiales...»*. I, més endavant afegeix *«...la solución propugnada por la sentencia que equivalía a imponer la utilización general del castellano en la totalidad de la docencia, no contribuía precisamente a resolver el problema creado en la enseñanza por la diversidad de lenguas oficiales en la Comunidad Valenciana, puesto que con dicha solución se daba pie a que con el mismo fundamento reclamasen a continuación, la mayoría que ha manifestado su acatamiento a que en las materias discutidas —matemáticas, latín y física— se diera la enseñanza en valenciano»* (fonament jurídic cinquè). També es destaquen certes circumstàncies que actuen contra les demandes dels pares: els alumnes rebien des de feia anys l'ensenyament del valencià i el programa d'actuació del centre on constava l'idioma que s'empraria en els diversos grups i matèries fou exposat sense originar cap reclamació.

Confiem que la claretat dels termes amb què s'expressa el Tribunal Suprem quan justifica el tractament desigual *«en la cooficialidad del valenciano y en la necesidad de la normalización de su uso, así como en la natural limitación de medios»* (fonament de dret 6è) faci disminuir el nombre de pretensions semblants en la mesura que els tribunals inferiors corregeixin la seva jurisprudència, sovint mancada, en aquests casos, de base constitucional.

Sentència del Tribunal Suprem, de 25 de juny de 1991, sala 3a. secció 7a. Ponent: César González Mallo. Rep. Ar. núm. 8.288 de 1991.

Aquesta Sentència del Tribunal Suprem confirma la sentència d'instància i l'acord de l'Ajuntament d'Elorrio que convocava una plaça d'arquitecte tècnic —Administració Especial—. La provisió de la plaça es cobria per concurs, les bases del qual estableixen com a mèrit el domini de l'euskera amb el reconeixement de cinc punts sobre una puntuació màxima de cinquanta.

El primer fonament jurídic s'inscriu dins la ja consolidada línia interpretativa que accepta la valoració del coneixement de la llengua pròpia cooficial de la comunitat autònoma com a mèrit en l'accés a la funció pública. Així, doncs, la controvèrsia sorgeix entorn de l'aplicació del principi de proporcionalitat entre la tasca que cal realitzar i el pes concedit als coneixements lingüístics respecte a la puntuació total. Concretament, la discussió sobre el caràcter discriminatori, contrari als articles 14 i 23 de la Constitució, d'aquesta previsió fa referència al sistema de còmput de les puntuacions: prenent el percentatge sobre la puntuació mitjana, segons l'argumentació de l'advocat de l'Estat o, altrament, calculant-lo segons la puntuació màxima obtenible. Aquesta darrera és la solució mantinguda pel Tribunal Suprem, ja que «...los 5 puntos en que se valora el conocimiento del euskera es también la puntuación máxima, que sin duda no alcanzarán tampoco la mayor parte de los concursantes...» (fonament de dret segon). Tampoc no s'accepta l'al·legació que el lloc de treball convocat no requereix conèixer la llengua basca, la qual és pròpia de molts dels ciutadans amb qui s'haurà de relacionar en l'exercici de les seves funcions.

La postura del lletrat de l'Estat en aquest cas és representativa de l'evolució jurisprudencial relativa al règim jurídic de les llengües oficials. Si sembla afermada la doctrina favorable a l'acceptació com a mèrit dels coneixements de la llengua territorial i s'obren les perspectives per al reconeixement de la seva exigibilitat —recordem que els tribunals ordinaris hauran de tenir present la STC 46/1991—, només resta impugnar la manca de proporcionalitat entre la puntuació reservada als exercicis lingüístics i la puntuació total. Com es desprèn del text anterior, el representant de l'Estat es limita a afirmar que l'estructura del barem no s'adiu als principis de mèrit i capacitat, en introduir criteris discriminatoris, però no esgrimeix els arguments que permetin concloure que aquell concret percentatge suposa la vulneració dels principis que han de regir l'accés a la

funció pública. La mateixa problemàtica se suscita a la Sentència de 26 de desembre de 1991, que és objecte del proper comentari.

Sentència del Tribunal Suprem, de 26 de desembre de 1991, sala 3a. secció 7a. Ponent: Luis Antonio Burón Barba. Rep. Ar. núm. 9.620 de 1991

En aquest cas, el raonament del Tribunal Suprem per denegar el recurs presentat pel lletrat de l'Estat sembla bastant llunyà respecte de les consideracions que es feien a la Sentència de 8 de juliol de la mateixa sala i secció. La impugnació de la sentència d'instància es fonamenta en la vulneració dels art. 14 i 23 de la Constitució per l'acord que reconeixia com a mèrit en la provisió d'un plaça de llicenciat en art —Administració Especial— el domini de l'euskera, i li atorgava una puntuació superior al cinc per cent total. L'advocat de l'Estat assenyala aquest percentatge com a límit, superat el qual l'exigència de coneixements lingüístics operaria en perjudici de l'eficàcia dels organismes públics. És freqüent el recurs a aquest principi que ha de regir l'actuació de totes les administracions públiques per impugnar les convocatòries que preveuen la valoració del domini de la llengua pròpia de la comunitat autònoma. Generalment, i coincidint amb el supòsit actual, els tribunals no ho consideren però un argument determinant. El mateix Tribunal destaca que el barem de la convocatòria preveu altres mèrits específics que el recurrent no menciona. En conseqüència, la possibilitat que els concursants que coneguin l'euskera puguin assolir el 9,4 per cent de la puntuació total possible no implica una discriminació injustificada ni irraonable. El veredictes es basa exclusivament en els precedents jurisprudencials que *«no permiten concluir en este caso que el conocimiento del euskera se convierta en factor decisivo si no es en los supuestos en que los vascoparlantes mantengan un alto nivel en los demás apartados del baremo comparables a los de los concursantes que no hayan adquirido conocimiento del euskera»* (fonament jurídic segon). Cal recordar la possibilitat d'arribar al 25 %, reconeguda per la STS de 29 de novembre de 1988, Repertori Aranzadi núm. 9276, de 1988.

Finalment, sense fer cap referència al règim de doble oficialitat de la llengua basca, el Tribunal es cobreix les espatlles i qualifica l'estructura del barem de *«prudente estímulo en favor del bilingüismo que no infringe el principio de igualdad ni el régimen constitucional de la lengua general en relación con las lenguas en uso (la rodona és nostra) propias de ciertas comunidades autónomas»* (fonament de dret tercer). A banda de l'allusió al bilingüisme, tema sobre el qual ja ens hem pronunciat en d'altres ocasions, trobem a faltar en la terminologia emprada la precisió que hauria de ca-

racteritzar el llenguatge jurídic. L'ús de categories sense fonament constitucional o legal no fa més que entrebancar la correcta interpretació i aplicació de la normativa en matèria lingüística.

Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat d'1 de juliol de 1991. Rep. Ar. 5823.

En ressenyes anteriors ja destacàvem l'evolució de la postura de la DGRN vers una aplicació més respectuosa de l'ordenament lingüístic vigent, en el sentit de dotar d'idèntics efectes les altres llengües oficials que la llengua castellana. En aquest cas, referent a l'exigència de traduir el nom estranger quan hom adquireix la nacionalitat espanyola, l'organisme reconeix el manteniment del nom d'«Àlex», el qual, si bé tindria una traducció usual al castellà, «*según un autorizado diccionario catalán de nombres de personas, es una variante que subsiste hoy en este idioma del nombre catalán "Aleix"*», malgrat que la utilització d'«Àlex» normalment prové de l'escurçament d'Alexandre.